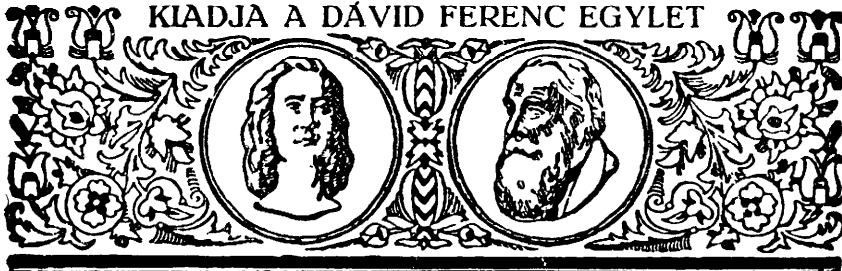

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

ErősödjeteK meg!

„ErősödjeteK meg!” — Így szóla hozzánk álmomban az ÚrJézus az elmúlt karácsony hajnalán.

Úgy történt, hogy — az álmokép szerint — a kolozsvári unitárius templomban ültünk a karácsony első napi istentiszteleten s a lelkipásztorunk Jézusnak azt a jelentőségét fejtegette, mely a lélek evangéliumi megtisztulásának útján bennünket, unitáriusokat, az egy Istenhez vezetett. — Beszéde végefelé, erős szónoki lévtől elragadtatva, arra vállalkozott a prédikátor, hogy a templomi hallgatóság elé idézi Jézust. A lelkészi pad mögött a falon egy csíkra mutatott, melyen Jézus előttünk mindjárt megjelenik. Úgy volt, hogy két ott ülő lelkész között a fal már elkezdett világosodni, mintegy nyiladékok mutatván, melyen Jézusnak előnkbe kellett volna lépnie. A feszült várakozásnak ebben a pillanatában azonban más történt, mert egész váratlanul a szembelevő falnak egy nagy része leszakadt, kifelé leomlott s a nagy szakadékon át előnkbe lépett Jézus, tanítványainak kíséretében. Az alak és öltözék tökéletesen az volt, amit Munkácsy számunkra az „Ecce homo“ fenséges formájában a Mesterről az örökkévalóságnak megörökített. Jézus, jobbkezét félmagasba emelve, elkezdett hozzánk szólani s mintegy három-négy mondatnyi kijelentés után eltűnt szemünk elől. Beszédét ezzel a jelmondattal kezdte: „ErősödjeteK meg!” — Engemet a tudnivágyás ülőhelyemből azonnal elszólított s a résen kilépve, a kívülálló emberektől kérdeztem, látták-e Jézust erre jární s vették-e észre, hogy nyomult be a templomba? Erre a jelenlevők elmagyarázták, hogy amint tanítványai élén a templomhoz érkezett, egyenesen a

falon lévő repedésnek ment s azzal a kijelentéssel, hogy „régén itt jártatok be Isten házába“, a repedésen át a falba dolgozta be kezét s egy befalazott ajtónak küszöbfáját megragadva, a befalazott bejárót kiszakította s azon át lépett a templom terébe. A körülállók a küszöbfejfán előttem fehér krétával jelölték meg Jézus kezének helyét.

Ime, a jelentőséggel tele és számomra örökre felejthetetlen álom! Leíráni azért, hogy mindnyájan véssük jól emlékezetünkbe s vegyük szívünkre a szavakat. Nem talány nekem ez az álom, nincs itt álomfejtésre szükség. Mint ahogy igen sok álom annyira tiszta és világos, hogy semmi külön magyarázatra nem szorul. Nem szorul azért, mert se a testi ember, se a lelki ember nem változik meg, mikor álomba szenderül. Az alvó ember élete csak leegyszerűsül, gátlásaitól megszabadulván csak fővonásúvá válik.

Ezért az álom az ébrenlét zajos küzdelmeihez képest olyan, mint a messziről jöt harangszó. Aki a templom tornyának tövében van, az a harangszóval a város zaját, emberek tülekedését s a torony varjainak károgását mind együtt hallja, egy nagy hangkeverékben. A távolvidék embere részére azonban minden bántó zaj, minden rikácsoló mellézköngé lemarad az Isten tiszteletére hívó és emlékeztető nagy harang mély kongása mellől s egyszerű tisztaságában csak a mindenekfölött uralkodó harangszó hallatszik. — Így jött Jézus előnkbe.

Jézus egyszerű megjelenése és egyszerű tiszta beszéde nem volt meglepetés számomra. A karácsonyt megelőző időkből imette lelkivilágom ismételten volt elfoglalva Jézus gondolatával. Sokszor töprengtem a mi hitelveink újrafogalmazásának kérdésével kapcsolatban a mi unitárius jézusi gondolatvilágunk fölött. Napokkal a karácsonyest előtt meghívtak egy karácsonyfaünnepra, melyen unitárius ifjaink előtt arról beszéltem, hogy a betlehemi bölcső az emberiség legnagyobb megajándékozása volt és hogy vele a gyengék és szűkölködők megajándékozásának eszménye öltött testet. Azután következett karácsony előestéjén a mi magunk meghitt karácsonyfaünnepe, a mi házi jézusi bölcsőnk mellett. — Ezeknek volt magátólvaló következménye, hogy a karácsonyest örömei után elszenderedvén, már álomban a másnapra elkövetkezendő templomi hangulat lepott meg, s hogy bennünket a Mester megjelenésével tisztelt meg.

Időzzünk egy keveset Jézus álombeli látogatása mellett!

A leírt jelenésben nem közömbös számunkra az, hogy Jézus nem ott jó hozzánk, ahol mi idézni akarjuk Őt, és nem úgy jön hozzánk, ahogy azt mi elképzeljük. Jézus még álomban is a maga útjain jár, nem mi vagyunk az Ő útírányítói, hanem *mi csak követői lehetünk*. Nem közömbös az sem, hogy Jézus nem magában, hanem tanítványai élén jött, mert Jézus egykoron se járt egyedül, nem bolyongott magá-

ban a világon, hanem „mindig sokaság követé Öt“. Nem különbös az sem, hogy nem a számunkra érthetetlen zsidónyelven szólott hozzánk, hanem magyarul beszélt: nekünk a mi saját magyar unitárius Jézusunk jelent meg.

Ami feledhetetlen számunkra a karácsonyéjjeli jelenésben: nekünk és hozzánk szólott, amikor azt mondá: „Erősödjete meg!“ Különbet, szebbet, jobbat és jelentősebbet számunkra nem találhatott volna ki. Mert valóban az a mi legfőbb feladatunk, megerősödni bensőleg, hogy külsőleg is, kifelé is erősekké és tekintélyben tisztelteké váljunk. Megerősödni a Jézus értelmében való szeretetben, hogy e szereteten át bensőségesen összefogjunk az egyházépítésben.

A szó nekem szófolt, mert én valék az álomlátó, s mégis nekünk szólott, unitáriusoknak, a mi unitárius templomunkban, mert a templomot zsúfolásig megtöltő unitárius közönséghez intéztettek a szavak. A kihirdetett ige számomra nem kezdetet, nem feladatraébredést, nem első ráeszmélést jelentett, hanem megintcsak álombeli megismétlődését annak, amire álom nélkül is világos tudattal rászántam volt magamat. Mert kezdettől fogva világos tudattal láttam, hogy *a mi unitárius jövendőnk a mi belső erőnkön múlik*. Ennek érdekében fáradtam egyházközigazgatási téren s csekély erőmmel egyházunk szellemi fellendítése terén, ezért látogattam buzgalommal egyházközsegeinket a híveinkkel való együttérzés művelésére, s erre szervezkedtem az egyháztámogató erők összefogásával. S mégis sokat jelentett a karácsonyi álom nekem is, mert megerősített engem s új lendületet keltett bennem korábban fogamzott elhatározásaim megvalósításában.

S ha azt kérdeznék Atyámfai, miért várakoztam mostanáig ennek a jelentős álomlátásnak megismertetésével, úgy csak azt mondhatom, hogy vártam annak az alkalmas időnek megérkezését, mely megérleli a mi erősségünket s amelyben tanúságot tehetek a mi megerősödésünkről. És ezt meghozta a márciusi főtanácsi ülés, melyen világosan kiderült, hogy mennyit erősödtünk egyházkormányzatunk átvétele óta. Nagy öröme volt minden jelenlévőnek abban, hogy *a főtanácsi ülés a teljes unitárius öntudat, a teljes unitárius erő és a teljes unitárius egyetértés jegyében zajlott le*. Nagy öröm volt, hogy bekövetkezett az, aminek minden egyházszerető lélek részéről be kellett következnie, nevezetesen, hogy a főtanácsi ülés végén tanúság tétetett arról, hogy *egyházunk bonthatatlan egységben áll főpásztorunk mögött és hogy a ránkváró nagy egyházi feladatok megoldásában egyházunk minden arra hivatott tényezője kötelességérzettől és az egyházzolgálat óhajától áthatva összefog és ezáltal az óhajtott egységes unitárius jövendőt ki-munkálja*.

A márciusi főtanácsi ülés csak ígérettétel az új magyar tavaszban, csak új unitárius tavasznak a fakadása: a mi igazi

megerősödésünk csak ezután következhetik el és csak abban, ha az ígélet után a cselekvésben is, a feladatok megoldásában is és a vállalt munka megvalósításában is meleg együttérzéssel mindig együtt leszünk. S ebben mi komolyan és mély megerősődéssel hiszünk.

Végsőként a következőket:

Akkor lesz a mi unitárius jövőnk igazán nagy, ha bármely erősségünk közepette se nyugszunk bele abba, hogy immáron elég erősek lennénk, hanem mindenkoron csak elérendő célként lebeg előttünk a jézusi parancs: „Erősödjétek meg!“, mert az örök fejlődés útja az örök erősödés útja.

Gelei József.

Dr. Boros György emlékére

Halkan peregetek le az őszi levelek, valahol a budai hegyek mélyén már neszelt a tél. A Duna felől rakoncátlan szelek nyargaltak végig, a hervadás szimfóniája harsogott köröttünk. Olyan jól esett belépni a fénytől, melegtől szikrázó terembe, ahol sok-sok baráti arc merengő tekintete üdvözölt. A triánoni unitáriusoknak ünnepi estje volt üzenet jött a bánat földjéről. Ott állottunk lecsuklott vállú, remegő ajkú unitáriusok és epedő lélekkel vártuk a követ szavát. Serleget avatni jött közénk, atyamesterének, Brassai Sámuelnek emlékére alapított kelyhet, amit a triánoni unitárius ifjúság szentelt a nagy magyar unitárius tudós emlékezetének. Szélesen felépített, benső élményektől fűtött beszédéből elevenen bontakozott ki a nagy férfi eredményekben gazdag pályafutása. A mi nyugtalan lelkünk azonban a múlt emlékei között is a jelen vérző sebeit tapogatta, biztatást keresett, fény után kutatott a körülöttünk kavargó vak sötétségben. A főpásztori lélek érzékeny szeizmográfja nyomban megérezte ezt a nagy benső nyugtalanságot, a vándorsorsra vetett hiveknek ezt a szent szomjúságát. Kigyuladt areca és csillogó szemekkel rajzolta elének annak a nemes harcnak történetét, amit annak idején Brassai Sámuel a magyar nyelv teljesjoguságának diadaláért vívott. És szavai nyomán a történelemmé dermedt múlt emléke lüktető jelenként támadt föl közöttünk, eleven, élő biztatása sarjadt; a múlt üzent a jelennek. Harcolni kell az anyanyelvért és azon keresztül az örök magyar lélek egyetemes szabadságáért, mindhalálig!! Mi akkor triánoni magyar unitáriusok boldogan mindent megértettünk és szent nyugalom szállott szívünkre.

Most, amikor nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy néhai főpásztorunk, Boros György emléke előtt meggyújtsam a kegyeletes visszaemlékezés mécesét, annak a késő őszi estének az élménye, hangulata árad el szívemben, valahogy ennek

az élménynek, mint drága mívű aranyrámának keretéből lép elem most néhai püspökünk tiszteletet parancsoló nemes alakja. Az alkotó nyugtalanság, az állandó tettekészség, a folytonos fejlődés, haladás, építés vágyának szent szénsava pezsgett lelkében. Bölcsőjét az áldott Udvarhelyszék dajkálta, szívében a magyar unitárius öntudat szikráit Keresztúr és Kolozsvár ősi iskolái lobbantották lánggra. A tordátfalvi szülőhajléktól a kolozsvári püspöki székházig ívelő pályafutásának minden fordulatát a kemény helytállásnak és szakadatlan munkának egy-egy staféta állomása jelzi. Nem ennek a vázlatos megemlékezésnek a feladata, hogy Boros Györgynek egyházunk életében betöltött szerepét az unitárius egyház érték-hierarchiájának rendjében megállapítsa és kijelölje. Az egyháztörténelem jeles és különösképen hálás feladatai közé kell ezt a munkát sorolni. Ha mégis életének külső körülményeit, munkásságának látható jegyet futólag fel is vizsgáljuk, a száraz adatok között is a láthatatlan lélek felvillanásait az örök tűz szikráját kutatjuk, amik hamuvá nem omlanak soha, a lángot, amely hideg árnyékok között is ki nem apadó meleget áraszt felénk.

Egyháztörténelmi munkásságát 7 önálló mű és a Keresztény Magvetőben és Unitárius Közlönyben megjelölt számos tanulmány őrzi. Hat évtizedre terjedő egyháztársadalmi működése során kimagasló érdeméül jegyzi fel az egyháztörténelem a Dávid Ferenc Egylet alakítása és szervezése körül kifejtett áldozatos tevékenységét. Életében a Dávid Ferenc Egylet valósággal a mithológiai tűzhely szerepét töltötte be. Kitűnő valóságérzékeire vall, hogy az erők társadalmi megszervezésének fontosságát az organizációnak abban a fogyatékos világában felismerte és az erők összefogásának munkáját nagy lendülettel végre is hajtotta. A lelkésznevelés terén „Preceptor Cleri“ az egész lelkészi rendnek atyai tanító és nevelő mestere volt. Kiváló gondot fordított az egyházi tudományokon kívül a társadalmi vonatkozású ismeretek terjesztésére és taglalására és a gyakorlati irányú gazdasági nevelés megalapozására. Széleskörű munkásságot fejtett ki az Erdélyi Irodalmi Társaságban is, amely érdemeit díszelnöki méltósággal jutalmazta. Élénk szerepet töltött be Kolozsvár város törvényhatóságának életében is, amelynek hosszú éveken át bizottsági tagja volt, ahol minden közérdekű megmozdulást megértő jóindulattal karolt fel, s szószólója volt minden igaz ügynek. Nemes küzdelmet folytatott az első világháborút megelőző magyar élet egyik leggyötrelmesebb kérdésének, a kivándorlásnak gyökeres megoldása érdekében. Ő, aki húzamosabb időt töltött Angliában és Amerikában is több ízben megfordult, a vádoló magyar lelkiismeret szavával igyekezett ébresztgetni a bűnös álomba merült közvéleményt, s a mohó kapitalista szellem

rabláncára fűzött hivatalosok hűdött érzéketlenségét. Bizonyára nem szakadt volna ránk annyi szomorúság és innen ebből a teremből a szemközi hegytetőre sikló pillantásunk nyomán nem pirulna el orcánk, ha azok a magyar milliók, amelyek a „melting pot“, az amerikai, olvasztó kohó helyett a pacsirtadaltól zengő magyar barázdákba akaszthatták volna ekéjük vasát és szétfeszülő életvággyal a gyermekrajok kacagó seregével népesítették volna be az árnyékba borult magyar völgyeket. Boros György korszerű érzékére valló propagandával állott a székely népfölösleg levezetésének ma is izgatónan időszerű szolgálatában. A volt tordai gimnázium épületében felállítandó inasotthon eszményi kedvenc gondolata volt. A tanoncnevelés érdekében gyakran emelte fel szavát és annak sorsát állandó gondjai közé sorozta. Nemesak az unitárius, de az egyetemes magyar érdekeknek is valóságos kultúr-diplomatája volt. Az angol és amerikai lapokban megjelent cikkei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy az az elleneséges indulatoktól fűtött hamis hírverés, amelyet a velünk egykor államjogi kapcsolatban álló szomszédunk és fegyverhordozó zsoldosai tápláltak, kellő értékben részesüljön. Külföldi kapcsolatait, baráti összeköttetéseit a hivatalos Magyarország is igyekezett az egyetemes magyarság érdekében gyümölcsözővé tenni, amikor az üszkös romok közül szabadulást keresve, a magyar békeüldöttségbe őt is meghívta. Sajnos, a gyűlölet gőzében forgó világ előtt akkor már a baráti érzés csillaga is árnyékba borult, s önzetlen hazafiúi fáradozásának az lett a jutalma, hogy hön szeretett szülőföldjét hosszú ideig csak tépelődő álmai között kereshette fel, mert az idegen hatalom a gyűlölködés fekete sorompójával zárta el előle a hazatérés útját. Egy évtizedre terjedő főpásztori szolgálata az erdélyi magyarok, közelebbről unitáriusok legtragikusabb korszakára esik. Az idegen hatalom által gyermekszivajtól elnémított iskolák, hivatásukban veszélyeztetett templomok, börtönbe vetett lekipásztorok fölkomorló néma árnyéka szegélyezte be főpásztori útját, amelyet boldogabb sorsú elődjei nyomán kacagó virágokkal hintett tele a hívek zengő szívű serege. Felhőkbe borított csillagok között csak a hit fénye világított. S a főpásztori szív ennek a fénynek a világa mellett utat mutatott a szenvedő seregnek. Az ősi székely szívósság csodákat teremtett. A magyar kultúrának és vallásos szellemnek itt is, ott is, hajlékot emelt a falu dolgozó népe. A kagyló szenvedése íme gyöngyszemeket teremt: a székely falvak népházait a magyar unitárius gondolat élő tűzhelyeit. S a főpásztor mindenütt ott van, ahol fölhangzik az építés, az alkotás lázas üteme. Buzdít, biztat, segítséget nyújt. Hét évtizedet meghaladó korról a vállán járja és keresi fel egyházközségeit, egy pillanatra sem fogyatkozva megfáradhatlanságában. Abban, hogy az egyházi élet egész terü-

letét és a társadalmi tevékenység széles mezőit felölelő munkásságát életének minden fordulatában folyton megújuló alkotó kedvvel fejtette ki, igen nagy szerepet játszott az a benső lelki harmónia, amelynek itt-ott felöltő árnyékait egy zavartalan boldog házaselet napsütése oszlatta szét. Boldog emlékezetű hitvestársában az isteni gondviselés számára valóban élettársat rendelt. Élettársat, aki az uniárius és a folyton fénytelenebbé komorodó magyar élet minden parancsoló kötelességét szent közösség vállalásával osztotta meg vele. Amikor az ősi püspöki székhelyen már-már minden magyar ajkat némává parancsolt az idegen hatalom szava, meghitt családi tűzhelyük kapuit szélesre tárták a magyar dal, zene és költészet már-már szárnyát veszített géniusza előtt. A kisebbségi magyar életnek áldozati tűzhelyévé emelkedett püspöki otthonban minden erdélyi magyar felekezeti különbség nélkül eggyé forrott a közös eszmények szent szolgálatában. A rab magyarok boldogító vigasztalásáért most a szabad magyarok hálája övezi emléküket.

A visszaemlékezés zárókövénél álljunk meg mostan egy pillanatra s az enyészet öléből ragadja föl az emlékezés szárnya azt, ami örök, amit az idő múlása uralma alá nem hajthat soha. Amit nyolc évtizedet meghaladó életének eredménye tanulságul nyújt késő utódok hosszú seregének

Boros György püspökünk az *áldozat vállalásban* és a *szolgálatlétben* volt példátmutató unitárius. Áldozat és szolgálat az a két jézusi ékkő, amelynek emléke ki nem oltható fényvel ott ragyog a házsongárdi sír hantjai fölött. Élete sorsszerű emberi élet volt. A boldogság pirosló virágai s a keserű csalódások sebeket fakasztó tövissei szegélyezték útját. Most az emlékezés tiszta lángjánál hamvadjon el minden tüske, ami egykor vérző sebeket ejtett. Adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy eredményekben gazdag életét példamutatásképpen ajándékol adta, s fogadjuk meg mi, minden unitáriusok, hogy egyházunkért önzetlenül, egységbe forrva áldozni és szolgálni, miként ő tette, nem szününk meg soha.

Vitéz dr. Nyiredy Géza.

Dr. CSUTAK MIHÁLY a vitézi rendben. Kolozsvárt február hóban történt vitézzé avatás alkalmával vitézi esküt tett dr. Csutak Mihály hitrokonunk, a kiváló fogorvos. A kiváló hitrokon orvos afiát, vitéz dr. Csutak Mihályt szeretettel köszöntjük a magyar vitézek sorában.

ELEKES BÉLÁT, a kiváló szövetkezeti szervező és vezető afiát a napokban Budapesten vitézzé avatták. Szeretettel köszöntjük a vitézek táborában.

Vári Albert teol. tanár nyugalomba vonult

A jelen iskolai év végével Vári Albert teológiai tanár megválíik tanszékétől, nyugalomba vonul. Ezzel megválíik attól az intézettől, melynek ügyét oly nagy szeretettel, buzgósággal és rátermettséggel szolgálta. Az ő böles munkásságától még sokat vár egyházunk, de mégis ez időpont mintegy megköveteli, hogy mint más esetekben is tettük, megemlékezzünk róla. Nem az ő kedvéért, mert attól tartunk, hogy rossz néven veszi, mint ahogy rossz néven vette a kénosi egyházközségnek tett 1000 pengős alapítványáról adott híradásunkat, — hanem vallásközönségünkért. Vári Albert tanulságos élete, nagy munkássága, egyszerű, nemes személyisége, mindenkor oly hatást gyakorol az emberekre, hogy egyházi közérdek a munkásságára való visszatekintés.

Vári Albert 1868. április 20-án született Firtosmartononson tekintélyes székely szülőktől. Elődei Székelyszentmiklósról költöztek oda s eredeti nevük Váraljai volt, ebből rövidítették a Vári nevet. Iskoláit szülőfaluja után Székelykeresztúron és Kolozsvárt végezte. Az 1887—88-ik iskolai évben tett érettségit jeles eredménnyel s mint legjobb tanuló elnyerte a holdogemlékű, áldozatkész Br. Petrichevich Horváth Kálmán 200 koronás jutalmát.

Mint teológiai intézeti hallgató kitűnt tudásával és megbízhatóságával, többféle megbízásban részesül, III. és IV. éves korában az I. és II. gimn. hittant és magyar nyelvet tanított és iskolai főnök is volt. 1892-ben papi szigorlatot tesz s ugyanebben az évben el is nyeri a kénos-székelyudvarhelyi tekintélyes és fontos lelkészi állást. 1905-ben Székelyudvarhelyen az ő odaadó buzgósága eredményeképpen önálló lelkészi állást szerveznek; erre a hívek egyhangú bizalma Vári Albertet hívja meg. Az a vágy epesztette az udvarhelyi lelkészt, hogy minél előbb templom épüljön a székely anyavárosban. Ez a vágya be is teljesedett Vári Albertnek és a megértő híveknek odaadó munkássága következtében. 1908-ban már föl is épül a templom s gyönyörű ünnepélllyel átadják céljának: az egy Isten dicsőségének. Az 1909-ik évi főtanács egyhangúan meghívja vallástanárnak a kolozsvári unitárius kollégiumba, 1932-ben pedig teológiai tanárnak választják s itteni áldásos működését a jelen évi iskolai év végén fejezi be. Sikerekben gazdag lelkészi működése mellett mindig nagyobb társadalmi és irodalmi munkát is fejtett ki. Udvarhelymegyei működése idején a lelkészkörnek jegyzője, a D. F. Egyletnek titkára volt, kolozsvári működése alatt pedig az egyetemes lelkészkörnek hosszú időn át elnöke, az Erdélyi Múzeum Egyesületnek választmányi tagja stb. Tagja volt Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottságának és állandó választmányának, 1900 óta az egyh. főtanácsnak, 1909

óta az E. K. Tanácsnak tagja, az Unitárius Irodalmi Társaságnak pedig egyik alelnöke.

Mint író a legtermékenyebbek közé tartozik. Hosszú időn át társszerkesztője volt az „Unitárius Szószék“-nek, az Unitárius Irodalmi Társaság megalakulása után a „Keresztény Magvető“-nek. Rendkívül sok cikke, valamint nagyobb tanulmánya jelent meg egyházi folyóiratainkban. Önállóan megjelent művei között legnevezetesebbek: Bibliai képek az Újszövetségből, Istenországa munkásai, A keresztény egyház története, Imakönyv, Keressétek először Istenországot és Istenországa felé.

Vári Albert lelkész és tanár életét az építő munka jellemezte. Teológiai álláspontja a 19. és 20. század haladott szellemének megfelel, anélkül, hogy a meggondolatlan újításnak, szélsőségeknek helyet adott volna. Az evangéliumi és történelmi alapról soha semmiféle újdonság és divat kedvéért le nem tért. Lelkész korában nemcsak a jeles könyveket, hanem a nép lelkét is tanulmányozta, s ezért szónoki és lekipásztori működése mindig sikeres volt. Jól tudja, hogy mi a vallás és tudomány és kitűnően ért ahhoz, hogy tudásának gazdag kincseit miképpen adja át a hallgatóságnak, vagy tanítványainak. Kiváló szellemi felkészültsége mellett Isten nagy szónoki erővel és képességgel ajándékozta meg, amivel kora ifjúsága idején már a legnagyobb papok közé küzdötte fel magát. Mindenkor egyike volt a legnagyobb tiszteletben álló lelkészeknek és tanároknak. Mint pap és tanár egyformán építően hat a hallgatókra és tanítványokra, mert valóban nevelő személyiség.

Mint nevelő személyiségnek a hatása ezután is megmarad, mert minden reményünk meg van arra, hogy még ezután is részesülünk az ő szellemi munkásságának gazdag áldásában. Adjon az Isten még hosszasan erőt és egészséget Vári Albert tanárnak, hogy a nyugalomban is fényeskedjék tovább sok éven át az ő szellemének világossága.

B. P.

Dr. IMRE SÁNDOR Máv. tanácsos a kolozsvári üzletvezetőságnél osztályfőnöki megbízást nyert május hó 1-vel. Dr. Imre Sándorafia Olthévízről, tősgyökeres unitárius családból származik, tanulmányait kolozsvári kollégiumunkban és a Ferenc József Tudományegyetemen végezte be. 1914-ben a m. kir. államaszűtáknál nyert alkalmazást, a gyászos megszállás után Magyarországra kellett távoznia, mert minden magyar megmozdulásban résztvett. Budapesten kapott állást a Máv. üzletvezetőségnél s e városban minden unitárius megmozdulásában résztvett, mert az unitáriusok seregében Erdélyt látta. A felszabaduláskor Erdélybe, Kolozsvárra sietett s itt kiváló képzettségének és tehetségének megfelelő állást nyert. Isten áldását kérjük életére és további munkásságára.

Emlékeim

(VIII. közlemény)

Dr. Ravasz László kiváló református püspök egyik könyvében ezt írja: minden erdélyi emberben van bizonyos unitárizmus. E szavakkal fejezi ki az erdélyi ember szabad szellemét, mely felül tud emelkedni minden kiesinyességen.

A nemes veretű erdélyi szellem alapját a mi vallásalapító nagy püspökiünk, Dávid Ferenc ihletett lelke sugallatára az 1568.-i erdélyi országgyűlés tette le, mikor kimondta: „a hit Isten ajándéka, ezért senkit hitéért üldözni nem szabad“.

Soha sem felejttem el, 1911-ben Főhatóságom mint papnövendéket Budapestre rendelt ki báró Daniel Gábor főgondnokhoz felolvasónak. Egy alkalommal Székely György Háromszék vm. főispánja nálunk vacsorázott, mikor megtudta, hogy unitárius papnövendék vagyok, így szólt: Tudja-e, hogy miről nevezetes Erdély? Mint fiatal ember illő tisztelettel szoltam: kérem Méltóságodat megmondani, Mélyen szemembe nézett s így szólt: az unitáriusokról... és tovább folytatta: tudja-e miért erős Erdély, mert Lengyelország mintájára nem üzte ki az unitáriusokat. E nagyműveltségű református ember nyilatkozata mély benyomást tett reám.

Az élet nehéz harcaiban sokszor megjelent előttem br. Daniel Gábor főgondnokunk nemes alakja, ki rendületlenül bízott az unitárizmus jövőjében, nemesak annak egyszerű és tiszta elve miatt, hanem állandóan hangoztatta: az unitárius lelkészek egykoron műveltségük és tudományos képzettségük-nél fogva, kivívják a köztiszteletet. Az útát megnyitották az angol unitáriusok, midőn a Manchester New College-ban 1847, még inkább 1856-ban, midőn alapítványt tettek egy magyar unitárius papnövendék továbbképzésére. Ugyanezt fogják nemsokára tenni az amerikaiak is. Hazánkban meg Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter szintén 1897—98. iskolai évben megengedte az unitárius papnövendékeknek, hogy a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem filozófiai szakára, mint egyenjogú hallgatók bairatkozhassanak.

Daniel Gábor beszélt el, hogy egy alkalommal, amint angol unitárius vendégeinket vezette a Székelyföld megtekintésére, az egyik angol a sok fehérharisnyás székely láttára e kérdéssel fordult hozzá: ezek mind unitáriusok? Alig várta az alkalmas pillanatot, hogy e kérdésre felvilágosítást kapjon az angoltól. Este a vacsora alkalmával ily magyarázatot kapott: Angliában épúgy, mint Amerikában csak az előkelőség érti meg és követi az unitárius vallást. A nép a babonának és a miszticizmusnak hódol... Örvendek, s el fogom mondani otthon, hogy a székely nép intelligens, mert unitárius.

Mint felolvasónak így beszélte el Perczelné Kozma Flora unitárius nőapostolunk áttérésének történetét: Az ablakomon egy vasárnap délben kinézve láttam, hogy az Alkotmány-utca sarokházából nagy tömeg jött ki. Lekialtva érdeklődtem a sarki rendőrtől, hogy miféle emberek azok? A rendőr leki-csinylőleg így szólt: valami egy Isten hívők. E pillanattól kezdve nem volt nyugalmam. Elhatároztam, hogy a következő vasárnap elmegyek a templomba. Férjemmel is közöltem az elhatározásomat, ő szívesen adta beleegyezését. Alig vártam a napnak eljövetelét. Végre megérkezett a vasárnap. Reggel lelkileg elkészülve, férjemmel elindultunk a templomba, hol felhangzott az ajkakon a templomi ének, mely a lelkeket Istenhez emelte, hogy az ima megkönnyítse az élet szenvedéseit. Ének után Derzsi Károly lelkész felállt, méltóságteljesen felment a szószékre, hogy összekulesolt kezekkel elmondja fenséges imáját. Azután következett a közének, melyet átszellemült érzéssel énekeltek a hívek. Majd az istentisztelet főpontja, a beszéd következett, mely oly tartalmas és felemelő volt, hogy egész lényemben átváltozáson mentem keresztül.

Templomozás után a kiváló lelkész méltó felesége a nőket bevezette a tágas lelkészi irodába, a férfiakat pedig a lelkész, hol egymást köszöntve, kedélyesen elbeszélgettünk. Ettől a pillanattól fogva alig vártam a vasárnapokat. A legboldogabb pedig akkor voltam, mikor mint unitárius foglaltam el helyemet a templomban.

Perczelné áttérésére nagy befolyással volt Derzsi Károly kiváló egyénisége és magasan szárnyaló beszédei. Br. Daniel Gábor mindig elragadtatással beszélt róla. Félteve őrzött emlékei között megmutatta a „Szegedi Hírlap“ egyik 1884.-i számát, mely Derzsi Károly alföldi missziójával foglalkozva, ezt írta: az unitárius istentiszteletek tömeges látogatásának oka Derzsi gyönyörű prédikációi, mert aki ezt a művelt lelkű és ékesen szóló papot egyszer beszélni hallotta, az örömmel hallgatja tízszer és százszor is.

Perczelné nemcsak unitárius lett, hanem Dávid Ferenc eszméjének valóságos apostola. Sokszor ismételte: mi unitáriusok nem tudjuk azt a drága kincset, melyet az isteni gondviselés reánk bízott, kellőképpen gyümölcsöztetni, túlszerények vagyunk. Pedig a művelt világ napról napra közeledik a mi álláspontunkhoz. Hangoztatta, hogy minden haladás a mi szabadelvű eszménk jegyében történik.

Buzogány Kálmán
unitárius lelkész.

Az 1942. évi főtanácsi ülések

A múlt évi főtanácsi üléseket legyőzhetlen akadályok miatt a jelen év március 28. és 29-én tartottuk meg a főtanácsi tagok és más buzgó lelkek nagy érdeklődése mellett. A főtanácsot megelőző napon tartott Dávid Ferenc és Unitárius Irodalmi Társasági ünnepélyek jól előkészítették azt az emelkedett szellemet, mely a főtanács egész menetét áthatotta. Jól eső örömmel láttuk a főtanácsoson Fáy István dr. titkos tanácsos, vallás- és közoktatásügyi államtitkárt, aki ülésünkön megjelent, s akit a főtanács nagy lelkesedéssel fogadott. A főtanács mindvégig Józán Miklós püspök és Gelei József főgondnok elnökleite alatt folyt le, dr. Kiss Elek egyh. főjegyző és Halmágyi János h. közügyigazgató s az előadók közreműködésével. A magyar Hiszekegy elmondása után Halmágyi János h. közügyigazgató emelkedett szellemű imában kérte Isten áldását a főtanács munkálkodására. Ezután a főtanács üdvözlő táviratot küldött Kormányzó urunknak, Szinyei-Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszternek, br. Bánffy Dániel földművelésügyi miniszternek és Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkárnak. Ezután dr. Gelei József főgondnok megtartotta minden fontos kérdésre kiterjedő elnöki megnyitóját, mely nemesak egyházi, hanem egyetemes magyar szempontokra is kiterjedt s kifejezést adott annak az unitárius gondolatnak, hogy felelősek vagyunk a nemzet becsületéért és erejéért.

Ezután Józán Miklós püspök meleg szavakkal üdvözölte dr. Fáy István államtitkárt, aki válaszában a többek között a következőket mondta: „A magyar állam tudja, hogy nemzeti léte és jövője szempontjából mit jelentenek az egyházi, iskolái, templomai s éppen azért a tőle telhető minden támogatást megad az egyházaknak“.

Az államtitkár külön üdvözölte Püspök urunkat is a korábban megkapott Magyar Érdemrend nagykeresztjéért.

Ezután dr. Mikó Imre képviselő napirend előtt terjesztett elő javaslatot a magyar együttműködésre és a felekezetek közti békés életre vonatkozólag a sokat emlegetett reverzális kérdéssel kapcsolatosan. Az okos és nagyfontosságú javaslatot a főtanács egyhangú lelkesedéssel magáévá tette.

Péter Lajos székelykeresztúri gimn. tanárnak kiváló érdemei elismeréséül tb. gimn. igazgatói, vitéz Kozma Ferenc ny. altábornagynak pedig tb. gondnoki címet adományozta.

Tíz órákor istentisztelet volt, melyen Bíró Lajos hódmezővásárhelyi lelkész hirdette az ígét nagy szónerővel és számtalan példával igazolva a hit hatalmas erejét.

Istentisztelet után Józán Miklós püspök tartotta meg igazán tartalmas évi jelentését, melyben a mi külön egyházi kér-

déseink mellett vallomást tett a többi felekezetekkel való együttműködés mellett is. „*Igenis mi készek vagyunk a haza javára egy nagy egységbe tömörülni, egy olyan szellemi szövetségben együtt imádkozni, amelynek körpecsétje az áldozat, szimbóluma: a Krisztus keresztfája és litániája: a nemzet könnybe-vérbe írott Himnusza.*“ A püspöki jelentést elismerő köszönettel vette tudomásul a főtanács.

Tudomásul vette a főtanács az E. K. Tanács jelentését is az elmúlt évekről.

A Berde közében a Berde-serleggel a hagyományos köszöntőt dr. Gelei József főgondnok mondotta, mely nagy hatást tett.

A délutáni tárgyalások folyamán a megüresedett teológiai tanári állásokra megválasztották Benczédi Pál (egyháztört. egyházjog) kollégiumi vallástanárt és dr. Kovács Lajos (új-szövetség) sepsiszentgyörgyi lelkészt.

Másnap, hétfőn különböző más kérdéseket tárgyaltak, melyeket megszakított a lelkészszenteléssel kapcsolatos istentisztelet, melyen az ígét Szent-Iványi Sándor budapesti vezető lelkész végezte ismert ékesszólásával. Majd Józán Miklós buzdító beszédet mondott az új lelkészeknek s a szokott formáságok után, midőn dr. Kiss Elek egyházi főjegyző felolvasta a hagyományos esküformát, a püspök bibliai idézetek kíséretében kiosztja az okleveleket a felszentelt lelkészeknek: Ferencz József, Darkó Béla, Gálna Sándor, Filep Imre, Mátyás György, Székely Gyula, Ürmösi Gábor, Dimény András, Imreh Lajos, Izsák Vilmos és Köntés Béla afiainak. A felszentelt lelkészek nevében Ferencz József mondott köszönetet az egyházi főtanácsnak és az egyház vezetőségének.

Ezen a főtanácson az E. K. Tanács és az állandó bizottságok újjáalakultak, valamint néhány főtanácsai tagot választottak. Ezekről a főtanácsai jegyzőkönyv alapján majd beszámol lapunk annak idején, most helyszűke miatt nem közölhetjük.

A főtanácsai bizottság általános jelentése kapcsán dr. Abrudbányay Ede rámutatott arra a szomorú tényre, hogy „Kolozsvár, az 1000 éves magyar város“ című, Kolozsvár város kiadásában megjelent műben Dávid Ferencről milyen torzképet festettek. Az egyházi főhatóságot felkérte a főtanács, hogy a város vezetőségénél járjon el a meggondolatlan sérelem orvoslásáért.

Végül dr. Abrudbányay János dékán köszönetet mondott az elnökségnek a gyűlések bölcs vezetéseért és az egyház kebelében végzendő egységes munka érdekében való összefogásról tett vallomást, a püspök úr zárószavai, a közügyigazgató imája után a főtanács a Himnusz éneklésével véget ért.

Tudomásul valamennyi szórványgondozó unitárius lelkész és unitárius tanító afiainak

Tisztelettel értesítjük Lelkész és Tanító fiait, hogy Péterffy Albert tb. körü felügyelőségnek, egyházi tanácsos afia 1942-ben 500 pengő összeget fizetett be egyházunk pénztárába azzal a rendeltetéssel, hogy az összeg kétötöd része missziói utazások és egyéb kiadások fedezésére legyen felhasználható, háromötöd része pedig fordíttassék azon unitárius lelkészünk, vagy unitárius tanítónk jutalmazására, aki az iskolai és iskolán kívüli téren unitárius magyar szórványaink lelki gondozásában, és faji öntudatának ébrentartásában és erősítésében kiváló érdemeket szerez.

Amennyiben a kétötöd rész a kiadások fedezetére egészben nem volna szükséges, a fennmaradó összeg is a háromötöd részhez esatolandó és jutalmazásra fordítandó. Ha lelkészeink és tanítóink sorában többen lennének érdemesek jutalmazásra, a kijelölt díj többek között felosztható.

Az évenkénti jutalomdíj az E. K. T. javaslata alapján egyházi Főtanács által lesz odaítélendő „Péterffy-jutalomdíj” megnevezéssel.

Tekintettel arra, hogy egyházi Főtanácsunk a szórványkörzeteket a jelen évi Főtanácson kijelölte, most már felhívjuk szórványgondozó lelkészeinket és tanítóinkat a kitűzött jutalomdíjra. S miután adományozó afia 1942-re és 1943. évekre befizette az 500—500 pengőt, a f. évben tartandó Főtanácson két jutalomdíj lesz kiosztható. A pályázók az évi szórványjelentésekkel kapcsolatban megfelelő okmányokkal és népmozgalmi kimutatásokkal kell, hogy igazolják végzett munkájukat. És azt esperesi véleményezéssel terjesszék fel. *Józan Miklós* s. k. püspök.

A húsvéti hit

Luk. 24, 1—3.

A hét első napján kora reggel elmentek a sírhoz, vívén fűszerszámokat, melyeket készítették. És a követ a sírról elhengerítve találták és mikor bementek, nem találták az Úr Jézus testét.

Nagypéntektől húsvétig, az igazság és szeretet keresztfeszítésétől az igazság és szeretet diadaláig csak egy nap van s az a nap mégis olyan hosszú. Nem lehet az időt mindig másodpercekkel, percekkel és órákkal mérni. A boldog idők gyorsan röpködnek, boldogságunk idején szárnya van az időnek,

gyors szárnya, mely mindennél hamarabb tova száguld. A szenvedés, boldogtalanság, hosszas, állandó, úgy látszik, mintha az örökkévalóság bélyegét hordozná magán...

Mily szomorú, fájdalmas, kétségbeejtő volt Jézus tanítványainak, hozzátartozóinak s főképpen édesanyjának: Máriának a nagypéntek és szombat. Milyen lomhán telt az idő, míg a vasárnap reggel elérkezett, mikor elmehettek a szeretett Mester sziklába készített sírjához... Pedig mit vártak az ottani megjelenésétől? Jézus meghalt a kereszten. Biztosan, valósággal meghalt. Szemök ltára történt. És ők mégis *valamit* reméltek. Nem tudták mit, de reméltek. Reménységükben siettek a sírhoz. Drága keneteket vittek, hogy a holttestet bebalzsamozzák. Ennyi volt, amit akartak. A szeretet és a kegyelet érzése diktálta ezt nekik. És mit találtak? Egyelőre semmit. És mégis mily sok volt az, amit jobb szó híján semminek neveziünk? A sírkő nem volt a sír szádán. Ezt jó jelnek vették a sír látogatói s bementek a sírba. Nem találták a Jézus testét. Erre nem estek kétségbe, nem ültek fel annak az ellenséges ámitásnak, hogy ellopták a testet, hanem befelé, lelkülkhöz fordultak és szent meggyőződéssel hirdették: *feltámadott az Úr biztonnyal!* Ezzel a nagypénteknek minden keserve, fájdalma, kínszenvedése, kétségbeesése átváltozott az igazság és szeretet diadalának áldott valóságává. A Jézus híveinek már hiába beszéltek halálról, pusztulásról, Ők az életben, az örök életben, annak kétségbevonhatatlan igazságában hittek...

A mi életünk is má: régóta a nagypénteki tapasztalatoknak hosszas, keserves láncolata, amely még 1914-ben kezdődött. A nagy világ különböző helyein ma is számtalan élet esik áldozatául az emberi önzésnek és hatalomravágyásnak. A keresztek száma ma is végtelen nagy...

Az Isten, az igazság és szeretet Istene ma is az, aki ezelőtt volt. Az emberi lélek ma is igazság és szeretet után vágyik s a lélek sem változott meg. A hit ma is csudával határos nagy dolgokat művel. Lelkünk ma is sokkal több, sokkalta nagyobb kincsekkel rendelkezik, mint amiről tudnánk. Lelkünk benső érzése a mai húsvét alkalmával is diadalról beszél, a szent igazságunk, a magyar igazság diadaláról. Azért hát nem csüggedünk, hanem szent lelkesedéssel hirdetjük: *győzelem, győzelem, a magyar igazság győzelme!*

Igazságos Isten, hozd el ezt minekiünk!

B. P.

Dr. KISS ELEK: MAGYAR NEMZETI HIT- ÉS ERKÖLCSTAN. Régebben, midőn gyakrabban jelentek meg hittankönyvek, a hittan és erkölcstan kérdését önmagában, a nemzeti élettől különválasztva tárgyalták s ha nem is voltak kifejezetten nemzetköziek, de valahogy elhanyagolták a nemzeti élettal való szoros kapcsolatot. Legfőnnebb a nyelv fejezte ki a nemzeti vonatkozást. Pedig a vallásos és nemzeti érzés és tudat egymással szoros kapcsolatban áll, mindkettő a lélek gyökeréig nyúlik vissza és a létért való küzdelemnek erős eszköze. Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző és teol. tanár abból indul ki, hogy „csakis a helyes értelmű *nemzeti hivatás* útján élhetünk egyetemes emberi életet. Tehát az emberiségbe csak nemzetünk útján tagozódhatunk be. A hittan és erkölcstan kérdését mindenütt a nemzeti gondolattal kapcsolja össze s ez teljes mértékben sikerül is, anélkül, hogy a kereszténység gondolata csorbát szenvedne.

Szabó Dezső ezelőtt kb. 15 esztendővel kereste a keresztény felekezetek közt azt a vallást, amely magyar vallásnak kiválóan alkalmas volna. Akkor az unitárius vallást sem találta alkalmasnak rá.

A könyvecske felöleli azokat kérdéseket, melyeket egy népszerű hit- és erkölcstan magában kell, hogy foglaljon s a mának minden szükséges kérdését magában foglalja. Értékes és a mai napok kívánalmainak megfelelő mű. Jó lélekkel ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 1.10 P. Megrendelhető a szerzőnél, lapunk útján is.

Jánosfalvi Sándor István *Székelyhoni utazás* című 2 kötetes műve ára 8 P. Megrendelhető Benczédi Pál tanárnál Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.

Dr. BOROS GYÖRGY: „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM“ című unitárius női imakönyv új nyomtatásban megjelent. Fűzött példány ára: 3 pengő. Kötött példányokat kívánság szerint készítettünk. Megrendelhető: *Unitárius Iratterjesztő* Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 9. sz. címen.

KEDVES OLVASÓINKNAK, MUNKATÁRSAINKNAK
BOLDOG HŰSVÉTI ÜNNEPEKET KIVÁNUNK.

Dr. BOROS GYÖRGY PÜSPÖK EMLÉKE A BUDAPESTI DÁVID FERENC EGYLETBEN. A *budapesti Dávid Ferenc Egylet* márc. 17-én tartotta az Unitárius Misszióház templomában boldog emlékü dr. Boros György unitárius püspök emlék-ünnepét. A templomot zsufolásig megtöltő közönség buzgó lélekkel énekelte „*Szívemet Hozzád emelem*“ kezdetű zsoltárt. Utána dr. Csiki Gábor esperes, az egylet alelnöke emelt fel mindannyiunkat az Úr trónjához. *Várhelyi* orgonaművész művészi orgonajátéka után dr. báró *Dániel* Gábor megnyitó beszédében megemlékezett dr. Boros Györgyről, mint egyletünk és az Unitárius Közlöny megalapítójáról, aki ezzel a két alkotásával is halhatatlanná tette emlékét. *Puksáné Boros Irén* énekművésznő *Cherubini* „*Miatyánk*“-ját énekelte nagy művészettel. *Dr. Boros György emlékezete* címen dr. *Abrudbányai* Ede, a kolozsdobokai egyházkör felügyelőgondnoka, teljes tökéletességgel lelki szemeink elé varázsolta a megboldogult nemes egyéniségét, ismertetve azt a nagy emberfeletti munkát, amit ifjú korától egész aggkoráig végzett megpróbáltatáson, katasztrófa és méltánytalanságon keresztül. Közönségét annyira elragadta az előadó, hogy egy pár perc kellett, míg magához tért és tetszését ki tudta fejezni. Utána újra művészi orgonajáték következett, mely után *Szolga* Ferenc hitoktató lelkész mély érzéssel szavalta el *Mécs* László „*Alázat*“ című költeményét. Azután *Händel* „*Largo*“-ját énekelte *Puksáné Boros Irén* énekművésznő művészi ihlettel. *Dr. Boros* László szerkesztő zárószavában köszönetét fejezte ki azzal a gondolattal, hogy akik a történelmi alapon állanak és visszaemlékeznek a múltra, azok a legnagyobb veszélyek között se vesznek el. A nagy püspökhöz méltó emlékűnnepély a Himnusszal záródott.

KONFERENCIÁS TÁBOR. Ezután következő szombaton és vasárnap (mácius hó 20-án és 21-én) tartotta a Koháry-utcai lelkészi irodában délután az *Unitárius Konferenciás Tábor* konferenciáját. — Ennek a konferenciának „*Az unitárius misszió a történelmi időben*“ volt a tárgya. Ebbe az évbe gyakorlati témát választott az intéző bizottság. Előadókul is gyakorlati embereket kért fel. Az első napon remetei *Filep* Imre központi missziói lelkész olvasta fel erre vonatkozó dolgozatát. Széles történelmi alapon fejtegette ezt a kérdést, azután ismertette a mi egyházunk és híveink földrajzi elhelyezkedését, szétszórtságukat és a szétszórt hívek pásztorálásának eszközeit és módjait. Sok szép és életre való gondolatot, eszmét, tervet vetett fel, amelyek megvalósítása mind a jövő munkája lenne. Megdöbben az ember lelke, ha látja a sok munkát, amit végezni kell s önkénytelen felsóhajt: Adsz-e Uram erre erőt és segítesz-e erőselkű munkásokkal, hogy elvégezhessük-e ezt a munkát?

Másnap özv. *Josipovits* Istvánné *Németh* Irma tanárnő, a dunántúli részek lelkes missziónáriusa tartott előadást. Tizenkét év áldásteljes missziós munkája után elmondta mit kell cselekedni annak, aki szórványgondozásra vállalkozik. Elvezetett bennünket a szervezéstől a vezetésig, a hitoktatástól a templomozásig és a gyermektől a családig. Most azon csodálkozunk, hogyan képes egy ember erre a sok munkára, ami egy szórványba akad adminisztrációs, hitéleti és szociális téren. De örömmel láttuk azt, hogy vannak ilyen vállalkozó lelkek, mint maga az illusztris előadó is, akik teljes lélekkel és áldozatos akarattal beleépítik magukat az egyházba. Ha kevesen is vannak, de vannak. A választottak mindig kevesen vannak, de az a kevés is erős hittel elvégzi a nagy munkát. Példa rá *Josipovits*-né nagyszony is. Az előadásokat rövid áhítat indította meg, melyeket *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkész, a Tábor lelkészelelnöke és *Ujvári* László, a Tábor titkára tartott, megnyitó beszédet pedig vitéz *Gidó* Béla, a Tábor világi elnöke tartott, melyben az Unitárius Konferenciás Tábor konferenciái végcéljául az unitárius öntudatra való nevelést jelölte meg. Az előadásokat vita követte. A vita alatt új gondolatok, új eszmék láttak napvilágot. A második nap végén önkénytelenül imára kulesolódott a kezünk a két nap munkájáért a hála s a további munka sikéréért, könyörgő szavunkat *Szent-Iványi* Sándor tolmácsolta és a *Miatyánk* közös elimádkozása után azzal a boldog tudattal távoztunk, hogy jó munkát végzett a konferencia s azzal a kötelezettséggel abba a mély meggyőződésbe, hogy az unitárius vallás nem a jövő vallása — mint eddig hirdették nagyjaink, — hanem a jelen vallása, mely hivatva van nemzetünket szent egységbe egybeforrasztva felépíteni nagy Magyarországot.

■ *Ujvári* László

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG évi közgyűlését 1943. március 27-én tartotta az unitárius kollégium dísztermében. Dr. *Ferenczy Géza* tartalmas elnöki megnyitójában vázolta az Unitárius Irodalmi Társaság 22 évi küzdelmes, de szép és építő munkálkodását és köszönetet mondott Márkos Albert választmányi tagnak azért, hogy a kéziratban levő Fosztó—Uzoni: Unitárius Egyháztörténetének első részét latinból magyarra lefordította. Ezután P. *Szentmártoni Kálmán* főtítkár olvasta fel jelentését az Unitárius Irodalmi Társaság 1942. évi működéséről. Örömmel említette meg, hogy a Magyar Kultúrális Egyesületek Országos Szövetsége *Józan Miklós* tb. elnököt és dr. *Ferenczy Géza* elnököt az Országos Szövetség alelnökeivé megválasztotta. Vázolta az Unitárius Lexikon szerkesztésének nehézségeit, a tagok munkásságát s kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt buzgó tagokról. A közgyűlés tudomásul vette azt, hogy a választmány rendes tagoknak megválasztotta *Simén Domokos* és *Kóvári Jakab* lelkészeket s egyben a választmány tagjainak megválasztotta *Simén Dánielt*, *Szabédi Székely Lászlót*, *Erdő Jánost* és *Ferencz Józsefet*, az Irodalmi Társaság jegyzőjének pedig megválasztotta *Létay Lajost*. Majd *Vári Albert* tett jelentést a 75-ik jubileumi évfolyamába lépő Keresztény Magvetőről, *Hadházy Sándor* pénztárnok az Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról tett jelentést. Végül az Irodalmi Társaság közgyűlése módosította alapszabályait és elhatározta, hogy azokat felterjeszti az egyházi főhatóság útján láttamozásra a belügyminisztériumhoz.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR EMLÉKÜNNEPÉLY. Az Unitárius Irodalmi Társaság 1943. március 27-én a kollégium dísztermében *Bölöni Farkas Sándor* halálának századik évfordulója alkalmából emlékünnepélyt rendezett nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében. Az ünnepély fényét emelte, hogy azon fái *Fáy István* közoktatásügyi államtitkár úr is megjelent *Vásárhelyi János* református püspök úr kíséretében. Az államtitkár urat a kollégium előcsarnokában P. *Szentmártoni Kálmán* főtítkár fogadta. Az államtitkár urat a díszteremben dr. *Ferenczy Géza* elnök üdvözölte az Unitárius Irodalmi Társaság nevében. „Bölöni Farkas Sándor emlékezete“ címen *Józan Miklós* püspök, tb. elnök tartott értékes, lebilincselő megemlékezést Bölöni Farkas Sándorról. Méltatta a híres amerikai írói munkásságát, említette gyakorlati alkotásait. Az előadás a hallgatóságra mély benyomást gyakorolt. Elnök zárószavai után az ünnepély a Himnusz éneklésével ért véget. Az ünnepély után *Fáy István* államtitkár úr az Irodalmi Társaság vezetésével szívélyesen elbeszélgetett.

MEGALAKULT A SZAMOSFALVI UNITÁRIUS LEÁNY-EGYHÁZKÖZSÉG. Az unitarizmus életrevalósága s egyházi misszióink fejlődő iránya mellett bizonyít az az esemény is, hogy egy néhány hónappal ezelőtt Nagy Ferenc irisztelepi lelkész afia kezdeményezése és önzetlen munkája eredményeképpen megalakult a szamosfalvi unitárius leányegyházközség. Az unitárius öntudat és együvértartozás elmélyítése céljából az egyházközség a teológiai ifjúság közreműködésével február 21-én műsoros ismerkedési teadélután rendezett, amely alkalmából dr. Abrudbányai János teológiai dékán tartott igen értékes előadást. Ezenkívül számos szavalat és énekszám hangzott el. Az alakuló közgyűlés március 14-én tartatott meg s gondnoknak Balogh Gábor körjegyzőt, jegyzőnek pedig Lőfi Béla igaztanítót választották meg. Megalakult a nőszövetség is, amelynek elnökévé Balogh Gábornét választotta meg a gyűlés. Nagy Ferenc lelkész gondoskodik arról, hogy minden vasárnap d. e. 11 órakor az állami iskola helyiségében istentisztelet tartassék. A lendületesen meginduló és az unitarizmus szempontjából sokat ígérő mozgalmas egyházi élet megteremtése és elindítása elsősorban Nagy Ferenc lelkész afia buzgó munkájának az eredménye és érdeme. Magát az egyházközséget illetőleg pedig külön elismeréssel adózunk a Balogh és a Lőfi családoknak, mint amelyek — hogy úgy mondjuk — az egyházi létszervezet lelkét képviselik.

Isten áldását kérjük erre az újonnan megalakult leányegyházközségre.

SZÉKELYKERESZTÚRI VÉNDIAKOK FIGYELMÉBE!

A székelykeresztúri unitárius, Br. Orbán Balázs Gimnázium fennállásának 150 éves emlékünnepe f. évi június 5—6-án tartják meg vendiáktalálkozóval egybekötve. Az intézet igazgatósága felkéri az összes vendiákokat, hogy *közöljék mielőbb címüket* a meghívók szétküldhetése végett.

HÁZASSÁG. Mátyus Margit mezőpaniti állami tanítónő, Mátyus Gergely kükiüllököri esperesünk leánya és Csomos Béla egyetemi tanársegéd március hó 10-én Mezőpaniton házasságot kötöttek. Egyházi áldásban Halmágyi János marosvásárhelyi esperes-lelkész részesítette. Az ifjú párnak sok szerencsét és boldogságot kívánunk.

Kendői Csont Éva és dr. Nagy Zoltán törvényszéki aljegyző házasságot kötöttek Marosvásárhelyen. Isten áldása legyen az ifjú házaspáron.

RECSENYÉD ÜNNEPE. A nagyhomoródmenté kis székely faluja a március 15-i ünnepek keretében példamutató cselekedetben adta tanujelét igaz magyarságának. A délelőtti istentisztelet keretében ekkor áldotta meg Bede Emil unitárius lelkész a Dávid Ferenc Unitárius Nőegylet által az Unitárius

Egyházközségnek ajándékozott hatalmas címeres selyemzászlót, valamint a Levente Egyesület és az állami iskola címeres lobogóit. A leventék és iskolás növendékek által rendezett esti hazafias műsor keretében Bede Emil lelkész köszöntötte a falu nevében Dombi Mózes állami ig.-tanítót és Ipó János albirót, akiket a Kormányzó Úr Ófőméltósága a Nemzetvédelmi Kereszttel tüntetett ki. — Itt említjük meg, hogy ez az alig 300 lelkes kis székely falu a honvédcsaládok megsegítésére 1031 pengő 50 fillért adott.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR f. hó 14-én tartotta rendes ülését Homoródszentpálon. Az összejövetelen a Magyar Hiszekegy elmondása után Kiss Sándor unitárius lelkész elnöki megnyitójában utalt arra a „korszakalkotó“ lépésre, hogy akció indult hazánkban a felekezetek közötti itt-ott még fennálló ellentétek teljes kiküszöbölésére, a tökéletes evangéliumi krisztusi összhang és együttműködés megteremtésére. Lelkes szavakkal küldötte a Társaskör minden egyes tagjának lélek köszöntését a Kormányzó Úr Ófőméltósága felé országolásának 23-ik évfordulója alkalmával. A műsor további folyamán Simon János Udvarhelymegye népművelési titkára tartott tartalmas előadást. Előadásában hangsúlyozta a népművelési tevékenységnek az élet minden síkjára kiható fontosságát, vázolta azokat a kérdéseket, amelyek megoldásra várnak, mint különleges székely, közelebbről pedig udvarhelyszéki kérdések. Az előadást értékes hozzászólások követték. Az összejövetel a Himnusz hangjaival ért véget.

HALÁLOZÁS. Magyarzsákodi id. *Pázsint* József Máv nyugdíjas, életének 74-ik, boldog házasságának 47-ik évében, március hó 23-án, hosszas szenvedés után meghalt. Özvegye, gyermekei, unokái, testvérei és számos közeli és távoli rokona gyászolja szomorú halálát. Isten adjon vigasztalást a megszorodott szíveknek.

GYÁSZHIR. Szomorúan értesülünk, hogy szentábrahámi *Lőrinczy Zsigmond* ny. áll. ig.-tanító, a marosvásárhelyi egyházközségünknek hosszú éveken keresztül volt énekvezére, f. évi április 7-én, 80 éves korában Marosvásárhelyt elhunyt. Lőrinczy Zsigmond buzgó tagja volt D. F. Egyletünknek is. A köztisztelőben álló férfit nagy rokonság és sok-sok jóbarát gyászolja. Nyugalma legyen csendes.

NYUGTÁZÁS. Az egyesület pénztárába 1943 márc. 8-tól április 5-ig *alapító* díjat fizettek: Dr. Székely Akos Máramarossziget 40 P., Katona Sándor Korond 16.67 P., Rostás Dénes Bölön 16 P., Gálffy Zsigmond Kolozsvár 10 P., Kovács Margit 10 P., dr. Szatmári János 10 P. Kvár, dr. Abrudbányai János 5 P., dr. Gál Zsigmond Kvár 50 P., Gál Károlina Szentgerice 16.60 P., Nagy László Naszód 10 P., dr. Kriza János Beszterce 50 P., Unit. Nők Szövetsége Marosvásárhely 10 P.

Tagsági díjat fizettek: Gál Vilmos Sepsiszentgyörgy 1943-ra, Gidáli Béla Ojtoz 1943-ra, Raffay Ferenc Szilágydomoszló 1943-ra, Székely Gyula Kolozsvár 1943-ra, Nemes Dénes Kede 1943-ra, Raffay János Csíkszereda 1943-ra, Incze Böske Ákosfalva 1943-ra, Patakfalvi Zsigmond Etéd 1943-ra, Szinte Ferenc Sepsiszentgyörgy 1943-ra, Id. Szász Dénes Bözöd 1941—43-ra, Benczédi Ferenc Gagy 1943-ra, Gyulai Árpád Korond 1942-re, Bálint Ödön Karácsonyfalva 1942-re, Unitárius Egyházközség Karácsonyfalva 1942-re, Taar Géza Nagyajta 1941—43-ra, Benedek Sándor 1942-re, Murvay Julia 1942—43-ra, Weress Jenőné 1940—42-re, Nagy Ferenc Kvár 1943-ra, Bodor András 1942-re, dr. Gelei József 1942-re, Erdő János 1940—42-re, Izsák Vilmos Kolozsvár 1943, Ürmösi Gábor Marosvásárhely 1943-ra, Imreh Lajos H. Almás 1943-ra, Dézsi Ferenc Kvár 1943-ra, Halmágyi János Marosvásárhely 1941—1942-re, Szabó Rezső Kolozsvár 1939—1943-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Ráduly Jánosné Kézdivásárhely 1942—43-ra, Unitárius Egyházközség Homoródújfalú 1936—42-re, Szánthó Ferenc Csepel 1943-ra, Balogh Árpádné, Szentkovits Béláné Magyarlona 1943-ra, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné Gyalu 1943-ra, Kerestély Zsigmondné, Hosszu Lajos Kolozsvár 1943-ra, Györke Béláné Nagyajta 1942-re. Kedei előfizetők: András Péter, András János, Dombi Jenő, Kibédi Sámuel, Marosi János, Márton György 1942-re, András Dénes, ifj. Kibédi János, Varga Zsigmond 1941—42-re, Fekete Mihály, Vári Mihály 1940—42-re, Dávid F. E. 1937—43-ra, Szombatfalvi Károlyné Bözödújfalú 1943-ra, Marosi Albert Maroshévíz 1943-ra, D. F. E. Ifj. Kör Kadács 1936—42-re, Elekes Miklós Csíksomos 1943-ra, Gál József Nagykároly 1943-ra, Unitárius Egyházközség Polgárdi 1936—43-ra. Kökösi előfizetők: Orbók Lajos, Toók Bálint, Sigmund Bálint, özv. Sigmund Béláné 1940—42-re. Korondi előfizetők: Ambrus András, Fábian K. Mihály, Györffy Péter, Kedei P. Mihály, Kovács Ferenc, Malmos G. János, Simó Márton, id. Sükei Lajos, Tófalvi Márton nyakas, 1940—42-re, Lőrinczy Dániel Alszeg 1941—42-re. Bölöni előfizetők: Tana János, Szolga Imre, Tana Albert, Mikó Sándor, Biró Béla, Tana Lajos, Pál Tivadarné tanítónő, Kisgyörgy Sándor, Pál Imre, Tamási István, Gazdag Miklós, id. Máthé Elek, Berecz Tamás, Varga József, Mikó Ferenc ifj. Mikó Ferenc id., László Ferenc, Szabó Tamás, Tana Béla gondnok, Léta Sándor, Nagy Sándor,

Tana Albert ny., Gergely Áron, Varga L. Lajos, Gergely Gyula, Kisgyörgy Sámuel, Pokhé Jánosné, Bedő Sándor, Boda Dénes, Lőfi Ödön, Berecz Béla 1942-re, Pál Géza gondnok 1943-ra, Bőjthe Béláné Felsősfalva 1943-ra. Homoródkarácsonyfalvi előfizetők: Benczédi Ákos, Béla József, Béla G. András, ifj. Benke Mózes, Elekes Mózes, Kelemen Lajos 1941-re, Bálint I. Mózes, Benczédi Ákos, Benkő Domokos, Béla G. András, Béla G. Domokos, Béla I. András, Béla József, ifj. Benke Mózes, Elekes Mózes, Kelemen Lajos, Kovács Domokos, Kovács B. Mózes, Szabó Dénes, id. Szentpáli Sándor, id. Szentpáli Zsigmond, Szilágyi István 1942-re, D. F. E. 1936—43-ra, Benczédi Ferenc Gagy 1942-re, Fazakas Mihály Kvár, Fazakas Dénes Katalinpuszta 1942-re, özv. Török Kálmánné Bpest 1943-ra, Mikó Sándor Bölön 1943-ra, lófő Köröspataki Kiss Károly 1942 Bpest, Kibédi Mózes Medesér 1941—42-re, Agh Ferenc Kvár 1943-ra, Korvig Béláné Naszód 1942—43-ra, Mátyás György 1940—42-re, özv. Szabó Andrásné 1942—43-ra Szentivánlaborfalva, Simon János Maksa 1942-re, Imre Domokos Árkos 1940—42-re, Szentgericei előfizetők: Nagy Károly, Iszlai Albert, Kuti Károly 1940—42-re, Boros Károly, Vita Ferenc, Sárosi Albert, Gál Ferenc, Nagy Béni, Iszlai Zsigmond, Nagy Kati, Cseh Domokos, Kuti Póli, Kuti Gyula, Erdei Mihály, Kovács Ferenc, Kis Ferencné, Kovács Gergely, Iszlai Mózes, Bereczki Samu, Sárosi János 1941—42-re, Kolozsvári Jenőné Hajmáskér 1943-ra, Ehrenverth Lászlóné Bpest 1943-ra. Székelyszentmihályi előfizetők: Osváth Zsigmond 1943-ra, Balázs Dénes, Szócs Mózes, Varró Mihály, Vargha Ferenc, vitéz Vargha Sándor 1941—42-re, Tarcsafalvi Lázárné, Kovács József 1940—42-re, Tarcsafalvi Zsigmond, Varga Mózes 1942-re. Benczédi előfizetők: ifj. Benczédi Dénes, Benczédi Zsigmond, Firtos Áron, Pap Áron, Pap Miklós, Pap Gyula, Pap Domokos, Pap Mózes, Pap Zsigmond, Péter Áron 1941—42-re, D. F. E., Benczédi Ferenc 1940—42-re. Marosvásárhelyi előfizetők: Buzogány Elek 1939—42-re, Fazakas Piroska 1941—43-ra, Kökesi József 1942-re, Unit. Egyházközség 1937—43-ra, D. F. I. Kör 1937—43-ra, Deák Mózes Kobátfalva 1942-re, Kovács Jenő Kolozsvár 1942—43-ra.

Kolozsvár, 1943 április 5.

Rázmány Mór pénztárnok.

A DÁVID FERENC EGYLET KÖZGYÜLÉSE. Március hó 27-én, d. u. 5 órakor volt a D. F. Egylet közgyűlése az Unitárius Kollégium dísztermében nagy közönség jelenlétében. „Szívemet hozzád emelem“ kezdetű ének után Sigmund József székelyudvarhelyi lelkész mondott buzgó imádságot. Dr. Kiss Elek elnöki megnyitójában rámutatott közgyűlésünk jelentőségére, melyen az egylet legnagyobb munkásáról, dr. Boros György néhai boldog emlékezetű püspökről történik megemlékezés. Bence Márton papnövendék kitűnő szavalat után vitéz dr. Nyiredy Géza miniszteri tanácsos tartott mindvégig lebilincselő elő-

adást dr. Boros Györgyről, melyben visszaidézte az ő sokoldalú munkásságát. A nagyszerű előadást lapunkban közöljük. Kozma Andor: A táltos álma című megrázó költeményét Máthé Lajos szentábrahámi lelkész adta elő igazi drámai erővel, hatalmas sikerrel. Végül dr. Abrudbányai János titkár olvasta fel kitűnő gonddal megszerkesztett évi jelentését. Ezután ügyvezető elnök megköszönte a műsorban közreműködöttnek értékes munkáját, kijelenti, hogy most a tárgysorozatban a hivatalos rész következik. Minthogy azonban a tagok az alapszabályokban megkövetelt számban nincsenek jelen s így nem lehetne szabályoknak megfelelő határozatot hozni, a következő gyűlés, amely április hó 11-én lesz, amint a meghívóban jelezve volt, határozni fog a hivatalos részre. Erről csak jövő számunkban adhatunk tudósítást. Most pedig felhívja a közönséget, hogy vonuljon át az E. K. Tanács termébe, tekintse meg dr. Boros György püspök újabban megfestet képét, melyet most helyeztek el a nagy-unitáriusok arképei közt.

AZ UNITARIUS LELKÉSZKÖR nagyszerű gyűlést tartott március hó 27-én délelőtt. Tárgyhalmaz miatt a tudósítás a jövő számra maradt. Ugyancsak a tanítók egyesületéről való beszámolás is a jövő számba maradt.

FELKÉRÉS. Volt osztálytársaimat, akik Székelykeresztúron, az Unitárius Gimnáziumban, az 1932—33. iskolai évben — velem együtt — végeztek, szeretettel kérem, hogy címüket velem közölni sziveskedjenek. Szolga Ferenc unitárius lelkész, Budapest, V., Koháry-utca 4. sz.

ELŐFIZETÉS. *A Dávid Ferenc egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési (pártoló) díj évi 2 P. Az alapító és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosít, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Pártoló tagság csak az Unitárius Közlönyre és a közgyűlésen való felszólalásra. — Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának. — D. F. E. csekk számla: 34.903. Minden pénz az egyleti pénztárhoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.) küldendő.*

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. — KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:1166 — Felelős vezető: Major József.